

Maatschappelijk verantwoord ondernemen in de welzijnszorg door energiebewuste beleidsvoering

*Steven De Looze (*1983) is master in de economische wetenschappen (UGent) en volgde een aanvullende opleiding master in het management voor overheidsorganisaties (UGent). Hij is sinds juli 2006 stafmedewerker financieel beleid bij het Vlaams Welzijnsverbond.*

Op 20 mei 2008 gaf het Vlaams Welzijnsverbond op haar algemene ledenvergadering het startsein voor een campagne rond maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo). Onder de slogan 'Zorg voor kleurrijk welzijn' daagt het Vlaams Welzijnsverbond haar leden uit om na te denken over mvo binnen de eigen voorziening. Bert Boone, algemeen directeur van het Vlaams ESF-agentschap (Europees Sociaal Fonds), schetste het mvo-kader en legde de link naar de dagelijkse praktijk in de voorzieningen. Drie aspecten van mvo kwamen aan bod: competentie management, diversiteit en energie. Het komende jaar zorgt het Vlaams Welzijnsverbond voor een verdere opvolging om haar leden warm te maken voor dit thema. In dit artikel focussen we op het thema energie.

Welke acties kunnen socialprofitorganisaties ondernemen als reactie op de stijgende energieprijzen? We vinden een uitstekend voorbeeld bij **vzw Rotonde**. Rotonde is een hulp- en dienstverleningscentrum voor volwassen personen met een handicap, erkend en gesubsidieerd door het Vlaams Agentschap voor personen met een handicap. Rotonde heeft meerdere campussen in en rond Brasschaat. Sinds een aantal jaren heeft Rotonde een beleidsvisie met betrekking tot mvo ontwikkeld. De activiteiten van de organisatie worden bewust gericht op waardecreatie

rond de drie pijlers van mvo: zorg voor mens, milieu en maatschappelijk economisch rendement (people, planet & profit).

Twee elementen liggen aan de basis van het gevoerde beleid binnen Rotonde. Ten eerste de onaanvaardbare spanning tussen de evolutie van de werkingskosten en de subsidiëring door de overheid. De basissubsidiëring door de overheid is van 1997 tot 2007 met circa 18 procent gestegen. Maar alleen al in het voorbije jaar zijn de energieprijzen meer gestegen. Besparingen zijn dus noodzakelijk, zonder evenwel te raken aan het basiscomfort. Een tweede element is de noodzaak om te investeren in kennis. Rotonde ging daarvoor in zee met Cenergie, een ingenieursbureau met energie-efficiëntie als specialiteit. Intussen werden al meerdere acties ondernomen om tot concrete energiebesparingen te komen.

Een eerste stap was de uitvoering in 2003 van een **energieaudit** voor de volledige organisatie, waarbij voornamelijk de gebouwen op de hoofdcampus grondig werden doorgelicht. De audit gaf aan dat er een besparingspotentieel was van 61 procent op de aardgasfactuur, onder andere vanwege een verouderde stookplaats, en 29 procent op de elektriciteitsfactuur. De raad van bestuur van Rotonde nam daarop de beslissing om investeringen met het snelste terugverdieneffect uit te voeren. Zo werd de volledige verwarmingsinstallatie vervangen en gedecentraliseerd, werd de lichtapparatuur systematisch vervangen en werden er energievriendelijke toestellen geplaatst. De totale kostprijs van de investeringen bedroeg 140.000 euro. Het energieverbruik halveerde in het eerste jaar na de investering. Dit resulteert in een terugverdientijd van vier jaar en zeven maanden.

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN

Maatschappelijk verantwoord ondernemen in de welzijnzorg door energiebewuste beleidsvoering

Het wordt pas echt interessant wanneer men energiebesparende maatregelen neemt in de fase van het bouwconcept van het nieuwbouwproject. Daarom besliste de raad van bestuur van Rotonde in 2005 om de nieuwbouw van twee woningen in het kader van een uitbreiding van het tehuis niet-werkenden op te richten volgens het bouwconcept **passiefhuis**. De constructie van een passiefhuis is gebaseerd op drie pijlers: een gebouwschil die zeer goed geïsoleerd is in vloer, muur en dak, een performant buitenschrijnwerk met driedubbel glas, en de luchtdichtheid van het gebouw, waarbij de isolatie op geen enkele plaats doorbroken wordt. Zo worden rolluiken bijvoorbeeld langs de buitenzijde van het gebouw geplaatst. Dit alles leidt er toe dat in een passiefhuis een klassieke verwarmingsinstallatie overbodig wordt.

Vanzelfsprekend brengt de bouw van een passiefhuis ook extra kosten met zich mee ten opzichte van een meer klassieke bouw. Bij Rotonde houdt men rekening met 10 tot 15 procent meerkosten. Daar staat echter een stevige energiebesparing tegenover. Naar schatting verdient men de meerkosten van het passiefhuis in ongeveer 12,5 jaar terug. Gegeven de huidige evolutie van de energieprijzen zal deze termijn waarschijnlijk nog iets korter worden.

Meerkosten passiefhuis:

- extra isolatie: 10.000 euro
- beglazing en schrijnwerk: 8.000 euro
- douchewarmtewisselaars: 1.000 euro
- balansventilatie: 10.000 euro
- luchtdichtheid: 6.000 euro
- zonnepanelen: 4.000 euro

Vermieden kosten:

- conventionele verwarmingsinstallatie: 20.000 euro
- conventionele ventilatie-installatie: 4.000 euro

Netto meerkosten: 15.000 euro

Jaarlijkse energiebesparing: circa 1.200 euro

Terugverdientijd: 12,5 jaar

Het voordeel van een passiefhuis blijkt al wanneer we de energiebehoefte van een aantal verschillende types van woningen vergelijken. Het passiefhuis bespaart 96 procent ten opzichte van een bestaande, oudere woning, 91 procent opzichte van een nieuwbouw en 81 procent ten opzichte van een K30 woning (zie tabel). De K-waarde is een uitdrukking van het isolatie peil. K30 is vergelijkbaar met de bouwnormen die door het Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA) worden opgelegd.

	Bestaande woning	Nieuwbouw	K30	Laag-energie-huis	Passiefhuis
Besparing tov bestaande woning	0 %	62 %	81 %	92 %	96 %
Besparing tov nieuwbouw		0 %	49 %	79 %	91 %
Besparing tov K30			0 %	59 %	81 %
Besparing tov laag-energie-huis				0 %	54 %

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN

Maatschappelijk verantwoord ondernemen in de
welzijnszorg door energiebewuste beleidsvoering

Daarnaast zijn er nog extra voordelen verbonden aan het passiefhuisconcept. Zo worden deze gebouwen gekenmerkt door een enorm hoog gebruikscomfort met aangename temperaturen in zomer en winter, altijd en overal stabiele temperaturen, de afwezigheid van koude vloeren en wanden; de afwezigheid van ongewenste tocht en koudestraling ter hoogte van de vensters, een uitstekende binnenluchtkwaliteit en een uitstekend akoestisch comfort. Bij Rotonde heeft men heel goed begrepen dat dergelijke gebouwen met een hoge energie-efficiëntie een must zijn voor de toekomst. Op die manier levert de organisatie ook een bijdrage tot de vermindering van de CO₂-uitstoot.

Naast een energieaudit en een passiefhuis maakt Rotonde nog voor het einde van 2008 werk van het plaatsen van **fotovoltaïsche zonnepanelen** op de centrale campus. Het gaat om een netto-investering van ruim 33.000 euro, die zichzelf in minder dan zes jaar terugverdient, via een gedaald elektriciteitsverbruik en de opbrengst van groenestroomcertificaten (zie tabel).

Investering (in €)	
Kostprijs installatie	71.360,00
Gevraagde toelage	35.000
Subsidie gemeente Brasschaat	750
Subsidie Vlaams Gewest	2.100
Netto investeringsbedrag I (€)	33.510,00
Jaarlijkse besparing (in €/jaar)	
Opbrengst in kWh (850 kWh/kWp)	9.537
Besparing elektriciteit (0,15 €/kWh)	1.430,55
Groene stroomcertificaten (0,45 €/kWh)	4.291,65
Totale jaarlijkse besparing K + L (€)	5.722,2
Terugverdientijd van de investering (in jaar)	
Terugverdientijd T = I/(K + L) (in jaar)	5,86

Een laatste project betreft de **na-isolatie** van de werklokalen in een oude boerderij. Het gebouw dateert van begin jaren tachtig. Voor de oorspronkelijke functies moest het gebouw niet verwarmd worden. Het was dan ook helemaal niet geïsoleerd, had slecht sluitende schuifdeuren en enkele beglazing. Nu het gebouw als dagcentrum voor volwassen mentaal gehandicapten wordt gebruikt, laat het comfort vooral in de winter te wensen over. Er is een zeer hoog brandstofverbruik voor de verwarming. Daarom heeft Rotonde gekozen voor een drastische na-isolatie (zie figuur). Er wordt 15 cm buitenisolatie aangebracht met een houten gevelafwerking. De dakisolatie wordt verbeterd door de zoldervloer van 20 cm isolatie te voorzien. Er komt een koudebrug-vrije aansluiting van de muur-, dak- en vloerisolatie. De enkele beglazing maakt plaats voor verbeterd dubbel glas en de schuifdeuren worden vervangen door opendraaiende buitendeuren.

Aan dit project is een nettokostenplaatje van ruim 35.000 euro verbonden. Maar de investering verdient zich in minder dan 4,5 jaar terug. Ook deze werken worden nog in 2008 uitgevoerd.

De projecten tonen duidelijk aan dat energiebesparing bij Rotonde gekaderd is in een structureel beleid. Rotonde is dan ook een pionier wat betreft investeringen in energieconcepten in de welzijnssector. De investeringen zijn op termijn zeker lonend, maar aan dit pionierschap zijn ook nadelige effecten verbonden. Nieuwe methoden en technieken zijn duur zolang ze niet breed worden toegepast. In een nieuw concept is er ook altijd ruimte voor verbetering. Het is dus ook een leerproces voor zij die de werken uitvoeren. Daarnaast moet men mensen sensibiliseren en optornen tegen scepticisme. Rotonde heeft daar een duidelijke keuze in gemaakt. Getuige daarvan ook de recente uitvoering van een milieugedragscan in samenwerking met vzw Ecolife (zie ook elders in dit jaarboek), onder het eigen personeel. Deze scan zal uitmonden in de oprichting van een ecoteam dat concrete acties zal uitwerken rond de thema's aankoop, afval, energie, mobiliteit, papier en water.

In feite is het vooral een kwestie van willen investeren in visie-uitstraling. Men moet durven maatschappelijk verantwoord ondernemen. Ook het Vlaams Welzijnsverbond gaat in 2008 en 2009 op pad om de voorzieningen verder te sensibiliseren in hun gedragingen ten aanzien van people, planet en profit.

SOCIAL PROFIT: MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN

**Maatschappelijk verantwoord ondernemen in de
welzijnszorg door energiebewuste beleidsvoering**

Voor meer info:

Eric Avonts (Algemeen directeur), vzw Rotonde,
Augustijnslei 78 2930 Brasschaat www.rotonde.eu

Steven Delooze